

Гвара Медіа > Тексти > Репортажі >

«У росіян одна тактика — кліщі, оточити, котел»: як українські військові зупиняють РФ на Куп'янському напрямку

Поліна Куліш - 18 Березня 2025 | 12:21

Куп'янськ — важливий транспортний вузол з населенням понад 55 тисяч осіб на початок 2022 року, через який проходять кілька автомобільних шляхів та залізничних гілок. Місто було захоплене російськими військами в лютому 2022 року та відіграло ключову роль у логістичному забезпеченні російської армії.

У вересні 2022 року ЗСУ звільнили Куп'янськ під час Слобожанського контрнаступу, відкинувши російські війська за річку Оскіл. Проте армія РФ не полишила намірів відновити контроль над містом. Улітку 2023 року окупанти відновили наступ на цьому напрямку. До осені 2024 року російським військам вдалося наблизитися до міста на критичну відстань. Наразі цей напрямок залишається найбільш напруженим на Харківщині.

Журналісти Гвара Медіа відвідали позиції українських військових на Куп'янському напрямку у лютому 2025 року, аби дізнатися про тактику росіян.

«Від п'яти до безкінечності»

Військові не хочуть стати ціллю для російських дронів, тому виїжджають на позиції «по-сірому». Автівка летить замерзлою трасою. Датчик зовнішньої температури на дисплеї показує -26 °С. Командир

артилерійської батареї з позивним «Ацтек» — у цивільному житті вчитель історії, — скручує кермо ліворуч і з'їжджає на «грунтовку», яку повністю засипало снігом.

У просторому бліндажі тепло та пахне сосною — усі позиції у цій місцевості облаштовують з сосни, оскільки її тут багато й вона рівна, розповідають бійці.

Військові 43-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Любов Ємець, Гвара Медіа

На Куп'янському напрямку 43-тя бригада перебуває з липня 2023 року. На поточних позиціях підрозділ перебуває чотири місяці. «Ацтек» розповідає, що ці укріплення швидко вирили трактором. На лівому березі Осколу такої можливості не було, тому військові копали окопи вручну — на спорудження позиції йшло два-три тижні.

Для гармати викопували окрему яму — капонір — у напрямку стрільби. Над ямою зводили каркас із соснових стовбурів. На вже готову позицію доставляли техніку. Якщо напрямок стрільби змінювався, необхідно було копати новий капонір.

Артилеристи розвантажують провізію, привезену командиром. Пляшки з замерзлою водою ставлять на газ. Заварюють кому чай, кому каву. На полицках багато провізії.

— У вас є і сиропи до кави на вибір, — питаю.

— Ми перед цим на позиції були 3 місяці, — відповідає командир гармати «Стіч».

— А скільки ви зазвичай перебуваєте на позиціях?

— П'ять через п'ять.

— Від п'яти до безкінечності, — додає «Ацтек» і військові сумно посміхаються.

Військові 43-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Поліна Куліш, Гвара Медіа

Іноді чутно глухі постріли — це працюють «суміжники» на лівому фланзі. Гармата цього підрозділу, каже «Ацтек», працює на правий фланг, де зараз не такі активні бойові дії.

На Куп'янському напрямку, як і всюди, росіяни діють за радянською доктриною — створюють кліщі та оточують противника, вважає «Ацтек». За його словами, українські позиції на лівому березі Осколу зараз фактично перебувають у напівоточенні через перешкоду, яку створює річка. Росіяни не використовують техніку, а діють малими групами по 2-3 особи, щоб уникнути артилерійських ударів. Вони непомітно просочуються в лісосмуги, накопичуються там і потім ідуть на штурм. Річка Оскіл полегшує їм наступ і суттєво ускладнює українську логістику, змушуючи шукати альтернативні рішення для переправи.

Стара, але працює добре

Артилеристи працюють на радянській самохідній артилерійській установці 2С1 «Гвоздика». Її влучність залежить від температури повітря, вітру та інших факторів. Температура впливає на заряд і на холодний ствол, тому перший постріл зазвичай «косий». Після нагрівання ствола ведеться «підкориговка» та повторний постріл.

— Працює вона досить добре. Якщо хорошо навели, то вона хорошо і вилучає. Від снарядів багато залежить, — каже механік-водій «Шапік».

— Якщо чесно, якісь ми не знаємо звідки [снаряди — ред.]. У цьому ж і складність. Їх 150 різних видів і вони по-різному літають. Важко розібратися, — доповнює «Ацтек».

Узимку робота ускладнюється — старі металеві механізми часто заклинюють, що збільшує час між пострілами. Влітку маскування забезпечує зелень, а взимку після пострілу сніг розлітається, демаскуючи позицію. Зазвичай артилеристам необхідно до трьох хвилин для здійснення пострілу, якщо нема ніяких нюансів. Може бути так, що тільки відкрили машину для бойової роботи й одразу російська «птичка» пролетіла — розвідник або «FPV-шка». Це одразу унеможлиблює стрільбу.

гвара[®]

Військові 43-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Любов Ємець, Гвара Медіа

— Було таке, просто відкрили, а прямо над нами висить. Тобто відразу маскування. І чекаємо поки по нас стріляють. Ховаємось в бліндажі, — каже «Стіч». — Зазвичай росіяни запускають дрон, аби уразити гармату. Потім, якщо машина пошкоджена, у них розвідники бачать дим. Ми відразу починаємо тушити. Бо вони через деякий час починають «артою» працювати.

«До бою»

— Чим ви займаєтеся, коли у вас немає бойових завдань? — питаю у військових.

— В основному коло техніки. Треба, щоб техніка була в бойовому стані, — відповідає «Шапік». — Трошки десь дров підрубати, щоб тепліше було. Побут свій трошки облаштувати, щоб швидше виконувати наказ.

Раптом тишу розриває рація.

— «Стіч», «Стіч». Я «Кобальт», прийом.

— «Кобальт», я «Стіч». На прийомі.

— До бою.

— Плюс, плюс.

Військові зриваються з місця, поспіхом вдягаючи броню. Всі працюють як один злагоджений механізм.

Військові 43-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Поліна Куліш, Гвара Медіа

«Стіч» пішов на війну добровольцем у 2022 році. До цього працював на вугільній шахті в Павлограді, звідки родом. Взяв собі такий позивний, бо герой мультика відображає сімейні цінності: «Мене це зачепило і персонаж конкретний зачепив».

Родина «Стіча» залишається в Павлограді Дніпропетровської області, до якого рухається фронт: «Я своїм кажу, щоб були готові раптом що, їхати звідти. Звісно вони чинять опір. Але все одно».

Є команда до бою, розповідає «Стіч» алгоритм дій. Всі біжать займати позиції. Навідник-командир залазить всередину машини. Хлопці-обслуговувачі вдвох підіймаються на гармату. Механік-водій вмикає масу та знімає захист зі ствола. Ззовні відкидають маскувальні ворота. Один біжить за снарядом, інший — за зарядом. Подають їх у машину. Надходить команда навестися, навідник наводить гармату, потім команда зарядити, і заряджаючий заряджає.

— Постріл! — кричить командир.

Військові присідають, повертаються спиною до гармати та затуляють вуха. Ударна хвиля притискує до глиняних стін окопу. На голову сиплеться сніг, опале листя та земля. Декілька секунд не видно нічого — лише тиша. І враз по команді починається підготовка до другого пострілу.

— Навіть не скажуть, яка ціль. Просто скажуть координати, а по чому саме працювали не завжди можуть навіть дізнатися, — каже «Ацтек».

Військові 43-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Любов Ємець, Гвара Медіа

Після пострілу військові по рації доповідають черговому, щоб він засік час пострілу. Оскільки стріляють різні екіпажі. По часу можна зрозуміти, який снаряд куди прилетів.

— Замаскуватися! — кричить командир.

Військові швидко чистять дуло гармати та підіймають важкі ворота. Після цього прямують довгими коридорами до бліндажа. Оскільки артилеристи найвразливіші після пострілу — бо він демаскує позицію та дає можливість росіянам уразити місце, звідки стріляли.

«Нікуди ми не дінемося»

Військові заходять у бліндаж. Знімають броню та струшують бруд з форми.

— На зубах не цокає? — питає «Стіч».

— На зубах ні. А за шиєю... Повна шия піску, снігу та вітру, — відповідає «Ацтек».

«Шапіку» було 55 років, коли він у 2022 році йшов у ТЦК. В одному його не хотіли брати — казали «чекай мобілізації». Проте у другому взяли. Родина чоловіка — жінка, діти та онука — живуть у Кривому Розі.

Військові 43-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Любов Ємець, Гвара Медіа

— Хочеться, щоб скоріше все закінчилося, але тільки не на умовах Російської Федерації, а на наших. Можна сказати, не просто на умовах, а навіть на вимогах! Геть росіян з України! Говорять про швидке перемир'я, про вибори, але поки тривають усі ці домовленості, це може ще затягнутися. Та нікуди ми не дінемося, поки останнього окупанта не виженемо з неньки. Доти будемо триматися, — каже «Шапік».

«Ацтек» каже, що багато людей не хочуть йти на домовленості з Росією, але й не хочуть воювати.

— Бачите, тут доведеться обрати щось одне. Якщо ви не хочете воювати, то доведеться погоджуватись на умови. Не знаю, подивимось, чим це закінчиться, поки ще рано говорити. Трамп дуже специфічна людина. Для нас, військових, нічого не міняється. Робота триває щодня. А в тилу, мабуть, розмови про перемир'я розслабляють ще більше. На нас це ніяк не впливає. У нас в артилерії, можливо, трохи легше, а в піхоті день простояти — вже добре. Тому там просто немає часу задумуватись над такими питаннями.

Військові 43-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Поліна Куліш, Гвара Медіа

Чорне крило

— Наша головна задача — знищувати ворога та берегти життя і здоров'я наших побратимів. Я сюди прийшов з певною ціллю, і від початку служби вона ніяк не змінилася. Ніякі новини негативно на мене вплинути не зможуть. Мені подобається те, чим я займаюся. Подобається знищувати ворога. Звичайно, краще, щоб таких ситуацій не було, але коли це необхідно, то це необхідно робити, — відповідає оператор БПЛА «Нато» на питання про політику та Трампа.

Підрозділ БПЛА «Чорне крило» 116-ї ОМБр працює на правому фланзі Куп'янського напрямку, займаються аеророзвідкою та «скидами» з дронів.

— Черговий, вилетіти допомогти їм пошукати борт? — питає у штабу військовий на позивний «Мультик».

— Що ти, бл*ть, будеш шукати? Що ж ви так одразу всі за наш борт взяли? — звучить з рації.

— «Мультик», ні. Ти сидиш, тому що зараз у розвідку полетиш. Там п*дари висуваються, бл*ть, якісь бліндажі починають ремонтувати, — відповідає командир по рації.

Розрахунок пілотів тісниться у маленькому підвалі. У кріслі над планшетом схилився оператор дронів «Мультик». Він зараз «за кермом». Військовий летить «Мавіком» на розвідку уражень, яких вночі завдав український важкий дрон «Немесіс» по російських окопах. Як розповідає «Нато», українські військові можуть дронами знищувати російські укріплення та бліндажі лише вночі, оскільки росіяни достатньо ефективно протидіють ним удень.

Військові 116-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Поліна Куліш, Гвара Медіа

«Нато» долучився до війська добровольцем у 2022 році. Спочатку був на посаді медика, потім почав цікавитися дронами та вчитися літати на них.

— Мені здається, що в перспективі п'яти років на одного піхотинця буде три-чотири оператори дронів. І цього буде достатньо, тому що, перш за все, ми сидимо тут для того, щоб зберегти життя нашої піхоти. Інколи треба і нам залізти поглибше і потерпіти артилерію чи ворожі скиди для того, щоб наша піхота була більш захищеною.

«Ми приїхали на війну чи відпочинок?»

116-ту бригаду перевели на Куп'янщину торік, після невдалого українського контрнаступу на Запорізькому напрямку. «Нато» розповідає, що на початку майже не було боєзіткнень: російські війська не намагалися тиснути, артилерія не працювала.

— Ми подивилися, де ми приїхали — на війну чи на відпочинок? Зараз це все змінилося: активно використовується їхня авіація, артилерія, міномети. Тобто вся зброя, яка може бути. Але останнім часом стало помітно, що в них недостатня кількість військовослужбовців. Вони вже не можуть так тиснути, принаймні на цьому напрямку.

Ми збираємося переходити на інші позиції. «Мультик» передає по рації, щоб військові встигли «намалюватися» до нашого приходу.

— Якщо почуєте «FPV-шку», кожен сам за себе, — каже «Нато», поправляючи автомат. За його словами, російські дрони наразі є найбільшою загрозою на цьому напрямку. Росіяни не так часто використовують КАБи та артилерію, як «FPV-шки», скиди та дрони на оптоволокну.

Цей бліндаж в рази менший за попередній — ледве розміщуємося так, щоб не заважати військовим. На цій позиції оператори дронів — дорослі чоловіки, більшість з яких перевелися в аеророзвідники з інших бригад, зокрема з ППО. Військовий з позивним «23-й» — колишній снайпер, зараз за штурмана. Серед безлічі «стрімів» з розвідників шукає ціль — нею стає російський військовий у ямі. «Док» готує боєприпас та чіпляє його на «Мавік», «Таран» керує дроном — військові працюють за чітко злагодженою схемою.

Військові 116-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Поліна Куліш, Гвара Медіа

— Перебігають через річку, — коментує «23-й» російського військового, якого вони летять уражати. — По одному, буває по двоє, по троє. Розвідники не розвідники, такі ж самі вояки. Піхота звичайна. Мобілізовані, скоріш за все, тому що в регулярної армії інше завдання. Вони потужніші й «нафаршировані» більше: з тубусами, з рюкзаками, з бронєю. Оце звичайний покемон. Заблудші души, бл*ть.

«23-й» пропонує каву — всі відмовляються, доки військовий не дістає пакетики дріп-кави [натуральна мелена кава в паперових пакетах, яку можна заварювати будь-де, маючи чашку та гарячу воду — ред.]. Неочікувано бачити такий атрибут кавомана у бліндажі, де зазвичай п'ють розчинну каву з пакетів, тому всі погоджуються.

Чоловік має такий позивний за порядковим номером у списку, з часів коли служив у розвідці. Він родом з Нікополя на Дніпропетровщині, де зараз живе його родина — дружина та три доньки. Місто розташоване на правому березі Дніпра напроти окупованого Енергодара. Російські військові постійно обстрілюють Нікополь з артилерії та інших озброєнь.

— І тут я хвилююсь за всіх наших побратимів і за нашу землю неньку. І те ж саме я хвилююсь і за свою родину там, де все це відбувається.

Росіяни швидко вчаться

Опанувати скиди — важка робота. Аби влучити в ціль, треба враховувати безліч факторів. Серед них погодні умови, рельєф, тип боєприпасу, заряд батареї на дроні та РЕБ противника. Багато умов не залежать від пілота, тому й часто відбуваються казуси. Як-от перший боєприпас впав раніше, ніж «Таран» задумував, інші знесло вітром. Тому для того, щоб влучити у противника, військовим може знадобитися багато спроб.

— Я на одного п*дора 20 скидів потратив, — пригадує «Мультик» й військові заглиблюються у спогади.

Військові 116-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Поліна Куліш, Гвара Медіа

— Був летів: п*дор вибігає з бліндажа, біля нього влітає «FPV-шка», він падає, підривається, біжить ще метрів 50, падає на землю, і, я не знаю, чи серцевий приступ, чи що, і потім його вже евакуювали як 200-го. Різне буває, — каже «Нато».

— Мені саме обідніше було. Летів з гранатою, якраз п*дор рухався дорогою. Ну, десь 40-50 років. Я собі підлітаю, гранату скидаю. І так прицільно скидаю, що ця граната падає йому на шолом, вбік відскакує й з боку зривається.

Російські військові швидко вчаться, зокрема і як ховатися від скидів та FPV-дронів, розповідає «Нато», коли ми повертаємося. «Зараз вони підіймають голову — дивляться, куди летить скид. Коли там загорається лампочка — пригають в сторону, тікають».

«Піхота без "очей" — як сліпі котенята»

— Два п*дора рухаються уздовж річки, — лунає з рації. Умить усі екіпажі активізуються. «Нато» сідає за управління, «Мультик» поруч допомагає. Вилітає й «23-й» — передає по рації «Таран».

Російські військові намагаються робити розвідку боєм, пояснює «Нато». «Тобто відправляють людей просто на м'ясо. Ну як людей? Росіян відправляють на м'ясо, знаючи, що вони не виживуть, тому що повністю відкрита ділянка, там немає де сховатися. І вони думають: проканає, не проканає?».

Військові 116-ї бригади на Куп'янському напрямку / Фото: Поліна Куліш, Гвара Медіа

Якщо вийде просунутися, то цими шляхами вони ймовірно зможуть переправляти більшу кількість особового складу, каже військовий. Зазвичай у них це не виходить і їх одразу знищують. Їм доводилось йти по відкритій ділянці метрів 700-800. Ця відкрита ділянка дуже тяжка, оскільки дуже багато комишів по дорозі. По дорозі треба переплисти річку на човні. Човен вони надувають, беруть з собою. Це все час. Човни постійно знищуються. Їхні місця переправ знаходяться, тому що вони там триси натягують. Нещодавно вони намагалися переплисти на техніці, і їм не вдалося це зробити.

— Пробивають собі маршрути, віддаючи життя своїх військовослужбовців.

Також раніше у російських військових пілоти-аеророзвідники та військові, що запускають борти, розміщувалися в різних місцях, щоб по місцю запуску не можна було ідентифікувати дислокацію пілотів. Зараз вони почали ризикувати більше цими пілотами, каже «Нато».

— Якщо нам вдається відсувати їхню аеророзвідку, якщо нам вдається відсувати їхніх пілотів — нам вдається відсувати їхню техніку та піхоту. Тому що без очей піхота — це як сліпі котенята.

«Дивлячись на їхню тактику бою по карті, вони намагаються зараз великим стажем не штурмувати в лоб, а обходити, затискати в кліщі. Тут це не зовсім вдається, оскільки цьому заважає річка. Вони можуть тільки лівий берег взяти в кліщі».

Читайте також

[Аерозольне маскування: як військові використовують «димові завіси» на фронті](#)

Окуповано, заміновано чи знищено: [туристичні місця Харківщини](#), які стали недоступними через повномасштабну війну